

א. משמע בגמרא שכלי הנגמר בטהרה אינו אלא כשני או שלישי לטומאה, ואעפ"י שחוששים לצינורא דעם הארץ, כיון שהוא חשש רחוק לא הצריכו חכמים רק עיקר הטבילה ולא החמירו בטומאתו (עפ"י חזון איש קכט. וע"ש טהרות י, ח).
ב. כלי חרס שאין מועילה לו טבילה לטהרתו, לא גזרו עליו להצריכו טבילה בגמר מלאכתו (ערש"ש; תפארת ישראל פרה ה, א).

ד. שפופרת שחתכה לחטאת; רבי אליעזר אומר: יטבול מיד [משום חשש צינורא דעם הארץ כנ"ל]. רבי יהושע אומר: יטמא ואחר כך יטבול [כדי לקדש בתוכה מי חטאת עם האפר קודם הערב שמש, להוציא מלבן של צדוקים שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית].
גם החותכה והמטבילה טעון טבילה מפני שעשאוה כטמא-מת שמטמא אדם, אבל אינו טעון הזאה שלא עשאוה אלא כטמא מת בשביעי שלו.

א. הטורי-אבן כתב שלרבי יהושע, החותך והמטביל צריך לטמאו ואח"כ יטבול. והנצי"ב חולק וסובר שאין החותך והמטביל את השפופרת בכלל העוסק בשריפת הפרה.

ב. יש להסתפק האם החותכה [הוא ראשון לטומאה] מטמא חולין אם לאו. ונראה שזהו ספיקם של התוס' לעיל (כא.). ואולם לענין קודש נראה שהוא כראשון לטומאה והשפופרת אב-הטומאה (עפ"י חזון איש קכט. וע"ע במה שכתב בטהרות י, ח).

ג. לא זה בלבד שעשאוהו כטמא מת אלא כל טומאה דרבנן בחטאת עשו כנוגע במת שמטמא את חברו, וחברו גם כן מטמא את חברו ואפילו הם מאה (עפ"י משנה פרה יג. ע' מרומי שדה).

ה. שנו בברייתא: מעולם לא חידשו דבר בפרה – דבר שאין כדוגמתו במקום אחר. ופירש אב"י, שלא נתנו טומאה בפרה לדבר שאינו ראוי לקבל טומאה, כגון כלי שאינו מיוחד למדרס אינו טמא מדרס. אבל דבר הראוי לקבל טומאה עשאוהו כטמא אף על פי שלא נגע בטומאה, כגון שפופרת שחתכה עשאוה כטמא מת כאמור.

ו. אין מטמא משום מדרס אלא כלי המיוחד לישיבה או לשכיבה או לדריסה (והישב על הכלי אשר ישב עליו הזב...). ולכן זב שכפה סאה וישב עליה – טהורה משום מדרס.
דין כלי חרס ומפץ לטומאת מדרס – נתבאר בשבת פד.

דין היטמאות הכהן העושה את הפרה – נתבאר ביומא ב.

דפים כג – כד

כה. האם הכלי מצרף מה שבתוכו לענין קבלת טומאה, ומדאורייתא או מדרבנן?

הכלי מצרף מה שבתוכו לקודש, שנחשבים כל החתיכות כחתיכה אחת והנוגע באחת מהם נטמא כולם, אבל לא לתרומה. ולכן קטורת וגחלים שבכלי שנגע טבול יום במקצתם – פסל את כולם. לדברי רבי חנין דין תורה הוא (כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת – הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת). ולרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן – מדרבנן.

לדברי ריש לקיש משום בר קפרא, אפילו לרבי חנינא אין צירוף מדאורייתא אלא לדבר הצריך לכלי (בכלי קודש. עתוס'), כגון קטורת שבכף, אבל שאינו צריך לכלי כגון שירי מנחה שהם לאכילת כהן, אין הכלי מצרף אלא מדרבנן. ולרב נחמן בשם רבה בר אבוה, מהתורה אין צירוף אלא לכלי שיש לו תוך, אבל כלי שאין לו תוך אינו מצרף אלא מדרבנן.

א. יתכן ולמאן דאמר צרוף כלי מדרבנן, כשאינו צריך לכלי אין צירוף כלל, אף לא מדרבנן (עפ"י

תוס'. וע' גם רמב"ם וראב"ד אבות הטומאות יב, ח).

הרמב"ם פסק כרבי יוחנן שצירוף כלי מדבריהם. ואפילו אין לו תוך הכלי מצרף [שמסתבר שרבי יוחנן אינו חולק על רב נחמן. לקוטי הלכות]. ואפילו אין הדברים נוגעים זה בזה, נגע באחד נטמאו כולם (עפ"י מנחות כד).

[לענין קמיצה בעשרון שחילקוהו, פסק הרמב"ם (פסוה"מ יא, כג) שספק הוא. ע' בספר קרן אורה מנחות כד; קדשי שעה יז].

ב. יש אומרים שגם שני דברים שונים, כגון קטורת וגחלים המונחות בכלי אחד, הכלי מצרפים לטומאה אם נגע באחת מהן (הר' אליקים יומא מה; ר"ח פסחים יט בשם 'יש אומרים'). ויש חולקים וסוברים שדין זה נאמר רק לצרף כמה חלקי דבר להחשב כיחידה אחת (ע' טהרת הקדש מנחות כד ד"ה אין – בשיטת רש"י).

ג. כשם שהכלי מצרף לענין טומאה, כך מצרף לענין הכשר לקבלת טומאה (עפ"י תוס' חולין לו; תורי"ד פסחים כ). ויש חולקים (ע' בראשונים בחולין לו; ברכת אברהם פסחים יט – בדעת רש"י).

יש אומרים שצירוף כלי מועיל גם לענין שיעור לקבלת טומאה, שהכלי מצרף את החתיכות לענין השלמת השיעור (ע' מאירי שבת צא ועוד).

פרטים נוספים בדין צירוף כלי – ע' במנחות כד.

בענין מגע טבול יום בקטורת ובגחלים – ביזמא מח.

דף כד

כו. א. מנין לרביעי בקודש שהוא פסול?

ב. נטמאת ידו אחת – מה דין ידו האחרת, לתרומה ולקודש? האם יד מטמאה את חברתה?

ג. מי שידיו מסואבות – האם מותר באכילת תרומה וקדשים בלא שייגע בהם? והאם מותר לו לאכול חולין עמהם?

א. רביעי לקודש פסול, קל וחומר ממחוסר כפורים שמותר בתרומה ופסול לקודש, שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקודש.

א. רש"י כתב שלדעת האומרים 'דיו' גם כשנפרך הקל-וחומר, אין רביעי בקדש פסול מדאורייתא אלא מדרבנן. וכן דעת הרמב"ם (אבות הטומאות יב). וכן למאן דאמר אין משקה מטמא אוכל ואין אוכל מטמא אוכל, אי אתה מוצא רביעי בקדש מהתורה. ורבנו תם (עתוס' כאן ובפסחים יח) חולק וסובר שיש רביעי מהתורה על ידי עצים ולבונה.

ב. רבי עקיבא אינו סובר קל-וחומר זה, ולשיטתו [ששלישי טמא בחולין] למדים רביעי בקודש מזהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל (עפ"י פסחים יח).

ב. נטמאת ידו אחת – חברתה טהורה לתרומה, אבל לקדש מטביל את שתיהן שהיד מטמאה את חברתה בקדש. לדברי רב שיזבי, דוקא בחיבורין (רש"י: היד הטמאה נוגעת בטהורה בשעה שהטהורה נוגעת בקודש. תוס': יד אחת נוגעת בדבר הפוסלה, והיד האחרת נוגעת בה באותה שעה). ואביי הקשה והוכיח שהוא הדין שלא בחיבורין.

בתוספתא משמע שהיד מטמאה את חברתה אפילו לא נגעה בה, שגזרו חכמים שמא תגע גם היא בדבר המטמא (עפ"י תוס'). ויש סוברים שאין השניה טמאה ואם נגעה בקודש לא פסלתו אלא שלכתחילה הצריכו לטבול את שתיהן, שמא תגע יד האחת בחברתה (עפ"י הראב"ד והרי"ד). ויש מחלקים בדבר: אם יש ביד הטמאה לחלוחית – טמאה היד השניה ללא מגע, ואם היא יבשה – אין השניה טמאה עד שתגע בה (עפ"י רמב"ם ורע"ב).

ונחלקו תנאים בדרגת טומאתה של היד השניה; לרבי היא מטמאה את הקודש (כשני לטומאה), ולרבי יוסי ברבי יהודה – פוסלת ולא מטמאה.

אמר רבי יוחנן [ואף ריש לקיש חזר ואמר כן]: היד מטמאה גם ידו של חברו כשנגעה בה ולא רק ידו שלו, לפסול את הקודש.

פסק הרמב"ם (אבות הטומאות יב, יב) שהיד השניה פוסלת את הקודש ואינה מטמאתו.

ג. מי שידי טמאות אסור לאכול קדש בידיו אפילו לא באו מים על המאכל לעולם, שהרי חבת הקדש מכשרתו לקבל טומאה [משא"כ בתרומה].

אם תחב לו חברו מאכלי קדש לתוך פיו, או שתחב הוא לעצמו בכוש ובכרכר – פשוטי כלי עץ שאינם מקבלים טומאה, גזרו חכמים שלא יאכל עמהם חולין שמא תגע ידו הטמאה בקודש שבפיו, או שמא יגע ברוק שבפיו ויעשהו ראשון, ויחזור ויטמא את הקדש (ערש"י ותוס'), אבל בתרומה לא גזרו.

מרש"י ומתוס' משמע שתחיבת חברו או אפילו הוא עצמו בכוש ובכרכר וידיו טמאות – מותרת. ואולם הרמב"ם (אבות הטומאות יב, יג) אוסר, גזרה שמא יאכל עמהם חולין בידיו.

דפים כד – כה

כו. מהם חילוקי הדינים בנאמנות עם הארץ על טהרת יין ושמן, בתרומה ובקדשים?

אין עם הארץ נאמן על טהרת תרומה אלא בשעת הגתות והבדים (אם משום שחברים מטהרים את כליהם, או מתקנה מיוחדת ולא מן הדין. (ערש"י ותוס' לעיל כב. ורש"י כה: ד"ה ובמלאין). ואין חילוק בין יהודה לגליל לענין זה. כן הוכיח אביי) – על היין בשעת היין ועל השמן בשעת השמן.

התאחרו פירותיו מלהבשיל, כיון שעבר זמן הגתות והבדים לרובא דעלמא, שוב אינו נאמן. עברו הגתות והבדים והביא לו ע"ה חבית של יין – לא יקבלנה הימנו אבל מניחה לגת הבאה ואז יקבל. עבר וקיבלה, נסתפקו בגמרא אם יכול החבר להניחה אצלו עד לגת הבאה אם לאו.

משמע למסקנא שמותר לו להשהותה (תוס'). וכ"כ בלקוטי הלכות שמסכתא להקל דמלתא דרבנן הוא. והרמב"ם השמיט דין זה).

חטים וקמח בחזקת שלא הוכשרו לקבל טומאה, ונאמן עם הארץ לומר שלא הוכשרו, אבל אינו נאמן לומר הוכשרו ולא נטמאו.

בשעת הרגל כל עמי הארץ נחשבים כחברים ונאמנים על הטהרות, כדלהלן כו.